

Canicij Manlij Severini Boetij ex consularijs patri
cij Liber de diffinitionibus Incipit.

Dei ac disputadi pri
ma semp oratio est et ia
dialecticis auctoribus et
ipso. M. Tullio sepius
admonente que dicitur dif-
finitio. Quippe cum i cer-
tamen definitiones nihil
possit quod tamen in dictioe
distat aliqsi deduci ni-
si de quo futura pugna
est prius fuerit i defini-
tione deservit ut possit in-
ter utruq; qui inuicem e-

ea lite esse manifestu qd sit illud de quo i futura qone
tractabit. vñ nō solū comoditatis genere pspicienda
est virt' definiendi: qz per hanc orationē res semper
evoluit. Et q illa sit que illud de quo querit explicat
vex et q principal' semp adhibita maximum lumen et
manifestu parit rei que in diuis' deducta hz qonem. et
enī si verba aut nota oib' extitissent: aut vnā signifi-
cantiā sui semp tenerēt et nō ambiguo vel obscuro di-
cto audientes fallerēt: et loquētes sub diuersa interp-
tatione deciperēt oīo definitio necessario minime cre-
deret. At cū nota reb' iposita vocesq; singule p existi-
mationē eius q ita res appellandas eē censuit ita sint
istitute et ita arte cōposite vt nota quadā in rez signi-
ficatiōe nō aperta declaratione ducerent audientes.
Necessariū ad modū arbitroz nosce qd sit definitio q
busq; spēs' ac ptib' cōpleat: vt facillime et eā rē quā
declarat possit ostēdere. et tollit tñ cognitio modis i dis-
cēdo sua veritate fastidiū: at pri' eiusdē ipsius vt ordi-
nē p precepta seruare videamur definitionis adhibē-
da est definitio. Definitio est: vt. M. Tullius in topi-
cis ait oratio que id qd definit explicat qd sit hoc ita
pz: et ita itelligi necesse est: vt et in quo genere sit defi-
nitio declarādū eē videat et qd cōprehendat et quēad-
modū pfecte eadē definitio definita est. Mosa vel vo-
ces interdū res significāt interdū facta sterdū singu-
la dicta: interdū orationes et quāq; bis oib' factis ac
dictis et orationib' genus vident eē qd dicimus: res
tñ pprio nose et certa significatione aliud esse videat
qz scñ e aliud qz dictū singulare atq; vnicū aliud qz
oratio. Ergo definitio non facti vox est nō rei alicui'
aut corporat: aut icorporalis sed est oratio. Et enī ta-
lis dictio que exprimit qd sit id de quo querit sine du-
bio appellat oratio: vt oratio est exordiu et narratio et
cetera que partes orationis eē dicim'. Ita ergo et de
finitio oratio ē. Sz qm hoc generale nomē est qd vti
dicimus cōuenit et expōni: narrationi: luocationi: p-
dicationi: ceterisq; singul' q vtiq; orationes esse dicū-
tur vt id q generalr appositū est possit ad id deduci
de quo qrit adiecta est spēs. Querebam' enī qd esset
definitio ad quā rē declarādū. M. Tullius adiecit q
id qd definit explicat qd sit talis oratio nō nisi defini-
tio ē. Mā oratio qdē est q nō explicat qd dñit: sz qd
gestū est. et itē alie singule orationes i suis officijs actio-
nibusq; pstitute aliud sunt et oratio que id qd definit
explicat qd sit: ita adiecta est spēs: vt cū genus supra
sit oratio: spēs sit que id qd definit. Postreō tñ adiu-
ctū sit quo certius id et quo magis ppriū declarat qd
dñi est explicat qd sit. Sūt enī alie orationes que ex-
plicāt magis quale qd sit: aut quātū sit. At vō hec ni-
bil boz h tñ qd sit explicat. diuersa ē. n. i ista ptiōe

cognitio qppe cū aliō ē scif qle sit et qd sit explicare h
enī i picipēda rei sba ptime illud i qlitate noscēda. et
hoc qdē Licerōis sit adhibita definitio. Mos tñ apti'
id ipm qd sit definitio nra explanatione faciam'. Qd
q demonstrat oratiōe: aut an sit: aut qd sit: aut qle sit
ostēdit. q cū adhibet oīo ad declarationē rei alicuius
an sit h ē definitio. Itē cū qle sit aliqd ofone mōstrat
pari mō definitio nō erit: cū vō qd sit ostēdit qd iter:
an sit et qle sit mediū ē ve ē definitio. Ita. i. mediū vt
an sit nulla iā sit dubitatio. Itē qle sit nō ei' q regrit
h q definit sit i scia collocatū. Mediū i quē hoc gen'
qd ostēdit idipz de quo qrit qd sit definitio nūcupat.
Oīs definitio i qone rē hz scertā. Oīs res si certa ē d
finitioe h eget si scerta ē neq; res ē et qrit definitioe
mōstrari. Oīs. n. res si mō iā res ē quēadmodū dixi-
m' certa ē. Lū vō iā certa ē et qlitates suas hēat qb'
cū facile cōpbedit facile qd sit agnoscit. Mūq; n. qd
sit itelligi pt nisi qle sit fuerit cōpbedit. Oīs diffinitio
aut reprobāde eā: aut si res i qōe versat augēde aut
si vel apud aduersariū vel apd auditorē qlibz iā nota
res ē cōfirmāde assumit. Nihilomin' tñ diffinitio vt
res eadē q nota ē et certa et fixa teneat adhibet. Oīs
diffinitio: aut rhetorica ē oīo aut dialectica: si ē rbeto-
rica originē ex ptiōe suscipiēs p rei de q qrit ptes
suas se diuidet nec i vni' tractatu a suis reb' tota pfi-
set: vt cū vniuscuiusq; rei plena et certa pfectio nota
sit: cūctis p ptes sibi eadē distribuāt dicta certantiū
Sepulture violationē rē et certā plenāq; et pfectā re-
tinem' cū i eruto sepulcro ē et alus et factū violantis
vt studio eruēdi et pfanādi ianes hoc qspiā videatur
aggressus. Ergo vti dixim' violatio sepulture cōstat
et aio et facto. Plenaq; ipsa res ē violati sepulchri: ex
bis duob' apuit sepulch' qdā vt auferret ornāmēta.
Idē sepulchri violator rē i iudiciū deuocat. sine du-
bio diffinitinā oīonē et ptiōnē exprimētē qd sit vio-
latio sepulture necio cā desiderat: h singul' ptib' totū
facti ac plēi vtiū oratores. vt sepulture violationē po-
nat vñ qd aptū sit sepulch'. cōtra ali' sepulture viola-
tionē dicat i aio pteri ita existit diffinitioe oīonis iste
tractat: vt cū totū qd agnoscit i sepulture violatiōz
p ptes suas fuerit distributū: easq; ptes oratores sin-
gli tēuerit. ptedēdi gnē diffinitioe vti videat. h si rēte
d' h mōi diffinitio cū nō sit certa h plēa h itegra dif-
finitio nisi cū totū qd ipm' rei ē de q qrit expmēs
qd sit oīo declararit. vex hec captiosa et falsa ē. h cer-
ta rhetor' diffinitio. est alia et q rhetorib' accommoda-
ta cognoscit: q lōge avtute diffiniēdi plēissime sepa-
q p collectiōz h qd sit ostē: h h eē a sili cū aliō sit orōe
cludit: vt cū qrit qd sit accipe: vtiq; re ppria va cer-
ta nihil aliō ē nisi ppa māu aliqd ab aliquo oblatū su-
mē p collectiōez. m. tullio dñit pecūias accepisse ver-
rē cū comites socij ministriq; pecūias accepit. Comi-
tes illi tukman' erāt tue. Itē i nullo exēplo cū qrit qd
sit inimic' dicim' inimicū eē eū q aliqd mali molit' sit
ac cicero collectōe vtēs dicit. Inimicū eē q fac' oīz
rē volūtātē. honorē. dignitatē. Ex qb' colligim' h mōi
diffinitioes ptedēdi orator' maxie pūire lōge tñ a vtu-
te diffinitiois eē discretas. h he diffinitioes q oratori-
b' apte sē et poetis: sui explicatiōe i oīone certū ordinē
pntēt. De q re pcepta i rhetoricis sūt a. m. tullio cō-
stituta: ita vt oīs diffinitio h ē orō q explicat d q' qri-
tur qd sit hīs mēbris ptibusq; teneat. p mū vti breui-
ter id d q' qrit qd sit orō nra pteat. et hec appellatur
diffinitio. deñ ei' diffinitiois supponat approbatio q
illō ostēdim' vt id ipz qd breuit i diffinitioe posuim'

De diffinitionibus

id ita esse argumentorum rationibus approbemus. Deinde tertio loco inducimus deductionem eiusdem diffinitionis in eam spem de qua questio est. et de qua iudicium est constitutum: ut cum generaliter rem diffinierim et ita esse de quo quirit dixerim, postea approbationem constituerim: vix esse quod diffinimus. Tertio loco consideremus hoc esse quod gestum est vel id esse de quo quirit. Que orationis pars appellatur deductio generis ad spem. Quarto loco in oratione nostra destructionem diffinitionis aduersus partem: hoc est uti quemadmodum aduersarij diffinierit id ipsum de quo diffinitionem constituimus proponamus: eamque aduersarij diffinitionem vitiosam esse doceamus que quemadmodum vitiosa sit: postea declarabimus. Habet enim partes suas certas integras de quibus nunc dicere superse dem. Est diffinitio inimicitiarum apud. m. tullium breuis ita collocata. An tu maiores inimicitias putas esse quam huiusmodi hominum voluntates et dissimilia studia: hec uti diximus diffinitio rethorica est: et breuiter oratio conclusa quod sint inimicitie. Postquam diffinitionem adhibet approbatio fide ac religionem sanctissimam in vita qui putat potest ne ei non inimicus esse qui fama spoliauerit omnia. Deinceps reliqua que sequuntur in quo quod aduertere illud licet posse contingi et approbationem diffinitionis et deductionem diffinitionis in spem. Namque hic. m. tullius inimicitias esse huiusmodi studia et dissimiles voluntates approbat ita ut specie ipsam de qua querebatur facta verbis includat. potuit enim approbatio fieri illas esse inimicitias que huiusmodi continent voluntates: et in rationibus supponendis talis dictio proponi cum fide alius seruet: infidelis sit alius. Nulla dubitatio est quoniam tali animo non inter se affecti inimici esse credant. Ites religioso viro irreligiosus inimicus est. Alia ergo si ex diuersis studiis et voluntatibus supposita dicerent sola esset approbatio. non etiam deductio generis in spem: at cum nunc ita nece dictio fidem sanctissimam in vita qui putat: religionem qui colenda esse existimat sine dubio inimicus est ei qui fama spoliauerit omnia templa violauit: delubra polluit. Hic est iam veris idem factum de quo quiritur ita specialiter continetur et includitur. ut simul cum approbatione et deductione diffinitionis in spem clausum tenentur. post adiungitur ut diximus destructio diffinitionis aduersus partem: sed per concessione. i. similitudinem. an si contra rem meam fecisset iniuriam aliquis iure ei me inimicum esse profiterer. Respondamus igitur aduersus partem diffinitionem tale. Inimicitie sunt cum contra rem meam aut fecit aliquis: aut dixit iniuriam. Hanc diffinitionem sic destruit. m. tullius ut concessio eo quod ita est diffinitum nihilominus et alio modo sunt inimicitie cum aliquis faciat contra omnes rem bonorum et dignitatem. Talis igitur semper circa rethoricam diffinitionem per membra quattuor restat oratio: ut sit diffinitio approbatio diffinitionis: deductio diffinitionis ad spem. Deinde postrema deductio diffinitionis partis aduersus: sed hec apta rethoricis non est philosophis esse videtur. Illa autem que philosophorum propria est etiam oratoribus: quoniam sibi et ad materiam suam et ad proprie ornamentum dictionis adiungit orator. Omnia enim reete orator exprimit que sunt in dicendo philosophorum. Illa et vero vti argumentum quod est philosophorum proprium vti etiam necessario. At si philosophus in disputationibus propriis rethorice cuncta condemnat. neque enim adiungit aliquod signum. neque quod credibile dicitur. et omne probabile penitus a virtute sui sermonis excludit ea. Ergo diffinitio que est philosophorum propria in rebus exprimeretis que explicat quid sit quale sit quemadmodum membris suis consistere debeat exponemus. Diffinitiones esse principia disputandi et supradiximus. et m. tullius probat: tum in dialogis omnibus: tum etiam in eo libro qui topica scribitur: in quo docet primum argumentorum locum esse diffinitionem: hoc est a toto cui loco qui appellatur a toto necessario adhibenda est diffinitio ut ita argumentorum locus a toto sit diffinitio. Porro ut supra diximus explicandi argumenti: quod a toto est dicitur definitio. ergo preceptis et dialecticorum et philosophorum: osium illud tenere debemus non esse diffinitionem nisi sola que in ea re quam definire volumus priusquam eius rei esse intelligimus declarat atque ostendat substantiam. hoc ut aptius fiat. si docebimus nullam esse diffinitionem certam integram approbandam nisi eam quam dicunt philosophi substantialiter grece οὐσιώδης appellatur. Quid autem substantia sit alibi explicandum. Ad cognitionem interim illud accedat quotiens de aliquo queritur quid sit tunc posse esse certam ac substantialiter diffinitionem. quotiens eius rei de qua queritur (viti diximus) genus ponimus etiam cetera per differentias oratione subiungimus. Non alienum videtur exemplum ponere et sic ad reliqua que sunt obscura transferre. Queritur homo quid sit huic vti genus est animal. Cum igitur in diffinitione: qua explicabo quid sit homo: animal dixerim ac deinde reliqua connectam erit substantialis diffinitio. Substantiam enim hominis declaravi cum dixi animal. Itaque cum quero quid sit albus aut niger. si dixerim albus est color: quia color genus est ab hoc de quo quero albus vel niger iam substantialis erit diffinitio que incipit a genere ac sic cetera connectit. Hec substantialis esse dicitur et hec propria: et hec integra hec a philosophis probata ita ut alio modo facta: diffinitio nunquam esse dicatur. vix a quibusdam hoc nomen etiam ad alia que alio modo diffiniuntur sepe transferuntur. Ergo hec substantialis diffinitio a Marco Tullio sic explicatur. Oportere nos posito genere eius rei de qua queritur subiungere species: ut alia que vicina esse possunt discretis communibus separemus. et tandem interponamus differentias: quoadiu ad proprium eius de quo queritur signata eius expressione veniamus. Ipse in topicis exempla subiicit. Mos vero ne fiat in exemplis lectori ex iure confusio hoc proponamus exemplum. homo est animal rationale mortale terrenum bipes risus capax. Animal cum dictus est. substantia hominis declarata est. Est enim ut supra diximus ad hominem genus animal. Omne autem genus speciei sue substantialis est declaratio: sed hic animal quod late patebat adiecta species est terrenum. iam exclusus est: quod aut aereum est: aut humidum. Bipes vero propter alia animalia positum est: quod plurimis pedibus initium. Itaque rationale propter illa que rationis egent. Mortale autem propter id quod deus est. Quibus omnibus animalibus que quere poterant ad superiora in oratione posita discretis atque discretis adiectum est proprium in parte postrema. Est enim solum hominis quod ridet: sic perfecta omni ex parte diffinitio est ad hominem declarandum cum posito genere exclusis omnibus que poterant conuenire ad proprietatem eius de quo querebatur proprie oratio. Atque hoc preceptum tullianum est eo usque cum qui diffiniat spes in oratione interponere et abicere differentias oportere quousque ad proprietatem: que iam composita esse non possit sermo pueniat. Vix Aristoteles diffinitionem perfectam et plenam ait consistere ex genere et differentiis. Ex genere etiam et differentiis hoc idem nos supra docuimus: cum interposita spes propria sua alia que possent esse consimilia separet. Quidam tamen cautiore plenioresque in docendo diffinitionis ipsius quasi quedam membra constituit diciturque eam perfectam diffinitionem istam quam appello substantialiter ex quibus partibus id est genere specie. differentia

di et supradiximus. et m. tullius probat: tum in dialogis omnibus: tum etiam in eo libro qui topica scribitur: in quo docet primum argumentorum locum esse diffinitionem: hoc est a toto cui loco qui appellatur a toto necessario adhibenda est diffinitio ut ita argumentorum locus a toto sit diffinitio. Porro ut supra diximus explicandi argumenti: quod a toto est dicitur definitio. ergo preceptis et dialecticorum et philosophorum: osium illud tenere debemus non esse diffinitionem nisi sola que in ea re quam definire volumus priusquam eius rei esse intelligimus declarat atque ostendat substantiam. hoc ut aptius fiat. si docebimus nullam esse diffinitionem certam integram approbandam nisi eam quam dicunt philosophi substantialiter grece οὐσιώδης appellatur. Quid autem substantia sit alibi explicandum. Ad cognitionem interim illud accedat quotiens de aliquo queritur quid sit tunc posse esse certam ac substantialiter diffinitionem. quotiens eius rei de qua queritur (viti diximus) genus ponimus etiam cetera per differentias oratione subiungimus. Non alienum videtur exemplum ponere et sic ad reliqua que sunt obscura transferre. Queritur homo quid sit huic vti genus est animal. Cum igitur in diffinitione: qua explicabo quid sit homo: animal dixerim ac deinde reliqua connectam erit substantialis diffinitio. Substantiam enim hominis declaravi cum dixi animal. Itaque cum quero quid sit albus aut niger. si dixerim albus est color: quia color genus est ab hoc de quo quero albus vel niger iam substantialis erit diffinitio que incipit a genere ac sic cetera connectit. Hec substantialis esse dicitur et hec propria: et hec integra hec a philosophis probata ita ut alio modo facta: diffinitio nunquam esse dicatur. vix a quibusdam hoc nomen etiam ad alia que alio modo diffiniuntur sepe transferuntur. Ergo hec substantialis diffinitio a Marco Tullio sic explicatur. Oportere nos posito genere eius rei de qua queritur subiungere species: ut alia que vicina esse possunt discretis communibus separemus. et tandem interponamus differentias: quoadiu ad proprium eius de quo queritur signata eius expressione veniamus. Ipse in topicis exempla subiicit. Mos vero ne fiat in exemplis lectori ex iure confusio hoc proponamus exemplum. homo est animal rationale mortale terrenum bipes risus capax. Animal cum dictus est. substantia hominis declarata est. Est enim ut supra diximus ad hominem genus animal. Omne autem genus speciei sue substantialis est declaratio: sed hic animal quod late patebat adiecta species est terrenum. iam exclusus est: quod aut aereum est: aut humidum. Bipes vero propter alia animalia positum est: quod plurimis pedibus initium. Itaque rationale propter illa que rationis egent. Mortale autem propter id quod deus est. Quibus omnibus animalibus que quere poterant ad superiora in oratione posita discretis atque discretis adiectum est proprium in parte postrema. Est enim solum hominis quod ridet: sic perfecta omni ex parte diffinitio est ad hominem declarandum cum posito genere exclusis omnibus que poterant conuenire ad proprietatem eius de quo querebatur proprie oratio. Atque hoc preceptum tullianum est eo usque cum qui diffiniat spes in oratione interponere et abicere differentias oportere quousque ad proprietatem: que iam composita esse non possit sermo pueniat. Vix Aristoteles diffinitionem perfectam et plenam ait consistere ex genere et differentiis. Ex genere etiam et differentiis hoc idem nos supra docuimus: cum interposita spes propria sua alia que possent esse consimilia separet. Quidam tamen cautiore plenioresque in docendo diffinitionis ipsius quasi quedam membra constituit diciturque eam perfectam diffinitionem istam quam appello substantialiter ex quibus partibus id est genere specie. differentia

ferentia acciti pprio debere consistere. Sz accis i diffinitione minimū ppriū plurimū valet. Et recte qdem ac vē ista cōmēorāt: nec aliena: aut p̄ncipe baz arti u3 Arist. aut a. m. tullio q de istis p̄cepta tradiderūt iudicāda sunt. Cōstat. n. his qnqz ptibus veluti mēbris suis itegra diffinitio vey: z Arist. in libris quos topica appellauit docuit qd gen⁹ sit: qd spēs: qd dīa qd ppriū qd accis. Et plurimū p̄terea phi libris suis cōpleri baz vim rez z potētīā declararūt. Mos qz iā vno libro de his qnqz rebus plenissime disputauim⁹ ne rei rei it̄posita obscuritatē pariat: haud dicta reputam⁹: s3 lectorē ad librū q iā scriptus ē si adest ei i diligentia ire volum⁹: sibiqz nō eē impedimēto qd hic p̄termisus est aduertat. Id. n. ēt illis oibus cognitis ex p̄ceptoz. necessitate retinebit. in orōne ista sub stāiali tādiu interponere debem⁹ spēs z dīas qz diu seclusis oibus q hoc idē eē p̄nt eo pueniat: vt pprietas iā certa teneat. m. tullio i topicis ius civile voluit diffinire: z vt oportuit cepit a genere: dixit. n. in p̄ncipio. ius civile est eqtas. hoc iuris genus ē. Sz qm̄ ea dē eqtas nūc p̄stitutua est nūc nālis: ius at̄ civile eqtas ē ab hoibus instituta: iō adiectū ius civile ē equitas p̄stitutua. p̄posito genere: adiecta spēs: spēm aliā sepauit. s. nāles. Sz qm̄ ēt ius gentiū eqtas p̄stitutua est: z nō ē tñ civile: adiectū id qd separe potuisset ius gentiū: his inqt q eiusdē ciuitatis sūt. Qua spēs in terposita eius civile descripsit. Est ēt nūc qd cū altero possit eē cōe. hoc spz qd supra dēi ē vniuersū. Et. n. religionū iuri z sacroz oīuz puenit. Māqz ei⁹ religio nū eqtas ē: z p̄stitutua eqtas z bis oib⁹ q eiusdē sūt ciuitatis. Sz illud ius nō appellam⁹ eē civile qd ē pōtūcū. hoc iḡ vt posset excludere: z ius civile vsqz ad ppriū diffiniret: adiecit ad res suas obtinendas: deimus aliū exēplū in orōnib⁹ positū: quo facili⁹ res z manifesti⁹ explicet. Diffinit. m. tullio qd sit glia bis vt opinor v̄bis. glia inqt ē illustris z puagata recte factorz z premagnoz v̄l in suos ciues v̄l in rēp. vel i oē genus hoīuz fama meritoz. Glia iḡ substāialit̄ diffinita ē: cū dēi ē fama. Est. n. glē gen⁹ fama: qz nūc rez malaz ē nūc bonaz. Idcirco generi spēs ad dita ē illustris qd laus ē. fama. n. q̄ bonaz rez. ē: la⁹ ē: z illustris hac iḡ re exclusa ē fama deterior. z qm̄ hec fama laudatrix pōt nūc p̄ merito nūc v̄ltra meritū eē. frequēter. n. aliter qz res gesta ē opinio de aliquo emanauit. Idcirco inqt fama meritoz. ea sūt. n. merita: q̄ cū p̄stam⁹ mereri nos gliam faciūt. Ergo Cicero q volebat tūc gliaz Lesari dare cū reip. p̄fuis set. Idcirco ista facta v̄l merita generalit̄ posita diuisi sūt i spēs: z adiūrit: cū in suos ciues tū i rēp. vel in oē gen⁹ hoīuz: q̄. s. factorz recte spēs subiecte vsqz ad pprietatē glie puenire. h3. n. nūc certā z verā pprietatē in ptib⁹ glia. Mā oē qd p̄stam⁹ aut q̄si debitū damus: aut q̄si nō debitū: cū recte faciam⁹ si sola facta sūt q̄ q̄si debita sūt d̄ illustris fama factorz. Lū aut̄ v̄ltra qd debitū ē facim⁹ p̄standi beniuolētia z benignitate tribuēdi hec merita nūcupant. Cōclufit iḡ vtrūqz genus p̄standi cū dixit illustris z puagata fama factorz z pmagnoz cū in rēpub. tū i oēs ciues fama meritoz. Ex his oib⁹ arbitroz apertā eē eā diffinitionē q̄ substāialis eē d3 sic esse dicendā: vt posito ei⁹ rei de q̄ querit̄ genere: z adiūctis spēbus cū dīa vsqz ad ei⁹ ppriū disclusa oīno cōione veniam⁹. Ac si velim⁹ iudiciū veri p̄his auctorib⁹ seq. nulla dicetur alia diffinitio. Et. n. reliqua intellectū poti⁹ rei tribuunt nō plenissime qd sit ea res adhibita orōne decla

rāt verūth qm̄ trās lato noīe et cetera orōnes hic idē imaginaria dictiōe retinētes pari noīe nūcupant vt diffinitioes dicant. ponēdas arbitroz reliquas spēs. quo facili⁹ z qd ceteri dicāt nosse possimus z diffinitionis cognito multiplici mō facile vt supra dēi est diffiniēdi veritas reseruet. m. tullio in topicis de tribus locis prim⁹ tractās a toto: a ptibus a nota vbi a toto argumētū est: vt supra docuim⁹ diffinitionē esse adhibēdā dicit. illic. n. ponit gen⁹ quo qd res ipsa sit de q̄ querit̄ explicet. At a ptib⁹ cū argumētū est ēt ipsa quidē d̄ diffinitio vey: trās lato noīe cū enūciatis oibus toti⁹ ptib⁹ sic qd totū est recognoscit. hac p̄ter ne re nihil interest: vtrū diffinitioe a toto cūctas partes totius ex diffinitioe noscam⁹: an collectis oibus ptib⁹ qd totū ē ex partū enumerationē capiam⁹. Lice ro talē diffinitionē ptū enumerationē appellat: sed eā diffinitioi tribuēs qm̄ z enumeratio ptū id ipm̄ qd q̄rit qd sit oīnt. z hoc idē agit: supraposita diffinitio cū orō quoqz qd sit oīnt d3 diffinitio. vñ nulli dubiū est qn̄ ēt ista diffinitio eē dicat liber posuit iḡ explicans qd sit: s3 fact⁹ vel incōtrario qd sit nō liber qm̄ libertas censu dat: dat vindicta: dat testamēto: z he ptes dāde libertatis sunt: si neqz inqt cēsu neqz vindicta: neqz testamēto liber ē: nō ē iḡ liber hic positus ptib⁹ qb⁹ liber efficit sequit̄ negatio libertatis si nulla baz ptū in danda libertate p̄cessit. Nec vos moueat qd qd nō sit liber in diffinitioe est cōstitutū nō qd sit. p̄dar. n. rō ē z eadē diffiniendi vis: z cū qd nō sit oīdit̄ z cū qd sit adhibita diffinitioe nudatur. Quāqz. m. tullius aliter in eodē libro topicoz ait eē duo genera diffinitionū. p̄rimū. n. cū id qd est diffinitur. Scdm̄ id qd sui substātiā nō h3 hoc est qd si est: z hoc ptitōdis gen⁹ in his q̄ supradixi clausit z extenuauit. Sz alia eē voluit: q̄ eē dicebat alia q̄ nō eē. Esse. n. dicit ea quoz subiacet corpus: vt cū diffinim⁹ qd sit aq̄ qd ignis. Mō aut̄ eē illa intelligi voluit qb⁹ nulla corpālis v̄l eē substātia vt sunt pietas. virt⁹. libertas. Sz nos oīa ista vel q̄ sunt corpea vel q̄ sunt. s. incorpe si in eo accipiūt: vt aut p se eē aut in aliquo eē videant̄ in vno genere numerāda ducimus vt ista oīa eē intelligāt qbus oibus sua pōt eē substātia siue ille corpāles siue vt certissimū est z recto noīe appellari p̄nt q̄litas. Vey p̄ter hec diffinitio ē cuz aliqd qd nō sit oīdit̄. Diffinitioe. n. op⁹ ē: vt possim⁹ docere qd nō sit. Ergo si ptitōe enumeratis ptib⁹ qd libertas sit dicim⁹ qd nō sit libertas eadē ptitōe mō strabim⁹. fiet iḡ ēt a ptibus diffinitio vt si dicā si nec mas. ē nec femina hō nō est. Itē si nec seru⁹ ē nec liber hō si ē. Sane hic admonēdum puto ptes sepe ab ipso de quo querit̄ toto accipi ad ei⁹ diffinitionē. sepe nō ab eodē ipso: s3 ab eo qd ei accidit vt accitis enumeratio partū possit diffinire qd totū est. Māqz cū totū sit hō de quo q̄rit qd sit: nō ei⁹ ptes sūt seruus ac liber s3 accha hōi. Quoz enumeratio cū fuerit p̄stitutua hō qd sit oīdit̄: Sane ēt illud admonēdū hic arbitroz cū a ptibus sit diffinitio posse p̄tingere: vt mō totū ab oibus ptibus colligat vt supra oīdimus. Mō ita ptes enumerēt̄ in diffinitioe vt singulis totū sit: sic illud in cōtrouersis ē: auxiliū ferre decernere. Mittēdo p̄fici: venire ēt si nō pugnaueris hostes ne dimicēt: terrere. Sic. m. tullio multis i locis: z ipse p cornelio vbi q̄ritur qd sit maiestātē minere: tractat qd malā legē tulit qd legēdo codices intercessionē sustulit: qd seditionē fecit. In qbus oibus diffinit̄ lesa maiestas. Sz ita singula sunt: vt i ip

De diffinitionibus.

sis singulis totum. i. lesa maiestas possit offendi: hoc est pro marco Tullio tenet ubi per enumerationem malorum per quos fit dolus malus definitio ita fit ut singulis speciebus dolus malus possit agnosci. hoc cum apte possumus intelligamus: tum illud quoque manifestum est notionem quandam in ista diffinitione non re plenissimam contineri et longe illam prestare diffinitionem quam supra posuimus cum genere collocato ad declarationem rei quam diffinitur substantiam eius indicans affertur oratio. Sane ad adiendum arbitror non esse quandam necessitatem in ista partium enumeratione ubi est quodammodo diffinitio. Si infinite partes fuerint vel plurime species quarum partitione facienda enumeratio est: non inquam arbitror in ista enumeratione uniuersa quam infinita sunt nos debere concludere. Sufficit. n. vel plurimorum effici enumerationem cum in infinitis non sit aliquid pretermittere vitiosum: hoc. Cicero in topicis collocavit posse nos ius civile enumeratione diffinire. Quod in legibus: more equitate consistit. non aut totum ius enumeratum est. Quippe cum sit ex in senatusconsultis et plebiscitis. sed in edictis et principum iussis. Sed fortasse adhuc: et in aliis et cum enumeratis: et ex infinitis aliquibus partibus notio data fuerit iuris quod ius civile sit in similibus existimabimus. Ergo diuisione vel partitione efficitur ista de qua loquimur diffinitio. Sed et ipsa diffinitione eademque partitione cum enumeratis vel omnibus si pauca sunt: vel multis si infinite: aut speciebus aut partibus ad cognitionem rei de qua queritur notionemque deducimur. Sciamus autem definitionem a genere esse cum species enumerantur: partitionem cum partes quapropter animal diffiniamus huic cum sint species numero infinite: ut homo: bos: equus: leo: piscis. Item cetera paucis enumeratis speciebus possumus quid sit animal declarare. At si illas species tetigero que diuine magis sunt quam ipse tres esse possunt humidum: terrenum celeste. enumeratione harum rerum omnium animal diffinitum sit: hoc idem et in partium enumeratione seruabis: ut si dicamus mundus est. mare. terra. celum. enumeratione partium: sed non tamen omnium quod mundus sit explicatum est. At si hoc idem per partes alias infinite voluerimus adhibita enumeratione quod mundus sit definire: quoniam ut. m. Tullius ait enumerationem tamen sepe est infinitior. Preceptum nobis illud est: ne aliquid vitium in enumeratione credamus cum aliquid preterrimus ea duntaxat in re ubi partes sunt infinite. Ergo poterimus dicere. Mundus est sol. luna astra: aer et cuncta que in eo sunt. i. terra et cetera que et si non enumeratis partibus omnibus enunciata proferimus ex dictis partium similitudine comprehensa quod sit mundus offendimus. Hoc igitur modo diffinitio est partium enumeratione tractabit. partes pro speciebus poni rationalis licentia est: ut totum pro genere: nunquam tamen genus pro toto: aut pro parte species nominatur. Omne cuiusque genus suas ad species est quasi totum. vbi totum pro genere iure dicimus. Eodemque modo partes pro specie nominabimus. Nam si id est genus quod ad id vocabulum quod dicitur totum iure sociatur par ratio est pro speciebus partes quasi sub toti appellatione enumerare. Illud tamen probe admonitum volo cum duo genera res sunt corporalia et incorporea in utroque et genus et totum accipi. Ac pari modo partes et species nominari: sed separata rationis proprie sectione: ut cum genus qualitatis modo fuerit nominatum ei species suppositas intelligere debeamus. Cum vero totum si quo qualitas eius animaduertatur: quam significatur semper in genere: sed quasi quoddam substantiale corpus: ut id sectus in partes suas atque distributum: quasi cuiusdam quantitatis res

teperit sectionem. Siue illud corpus sit: siue ut diximus incorporeale aduersus: utriusque cogitationis: quam aut in qualitate: aut in quantitate est. Si qualitate res appellata tam velimus genus esse dicamus. et huic species esse suppositas. si quantitate quandam in eo quod totum est comprehendimus merito ac iure partes in sectione esse dicimus concessio illo ad usus: et licet accepto ut species partium nomine nuncupemus. Genusque ipsum quod circa qualitatem diximus totum appellatum sine vitio proferamus nunquam tamen quod qualitatis est. vbi totum dicendum est genus proferamus. nec sub toto aliqui species: sed semper partes nominabimus. Tertia diffinitio est que a nota dicitur cum vis verbi vel nominis: quam in compositione sita est rem sua facta quadam separatione designat. fides est inquit. m. tullius cum sit quod dicitur. hic itaque prospici licet veluti simplex nomen sit fictum: atque compositum ut in res suas obscura licet compositione resonet: pene. n. syllabis rem suam dicentibus verbum compositum ad id quod significat ex discretione cognoscimus: si sepe verbum simplex pure nulla compositione conerit in diffinitione a nota ducet. vbi est vis eius quam greci appellant $\epsilon\tau\omega\mu\lambda\omicron\upsilon\iota\alpha\pi$ At cicero veri loquium sed non potest ex discretione que nulla est compositionis offendi. sed adhibita declaratione: ac denotatione quodammodo quod sit id de quo queritur explicari: ut a bonitate bonus et a malitia malus: et a sapientia sapiens. Et. n. cum alio res cognita est facile hoc quod ab eo est derivatum et quodammodo denotatum ad cognitionem deducit: ut quod sit offendat. ut in persone Cicero consul a consulendo ait deum maritumque inquit que vis nominis ipsa prescribit reipsum. consulendo et hoc diffinitionis genus esse dicendum est. Quamquam. m. tullius in topicis argumentum locum fecerit quem nominavit coniugatum que est finitum loco que a nota est. Nos tamen non aliter neque contra. sed cum pari preceptione diffinitionem iure dicimus. seruantes preceptum uti cum compositum nomen diuisione in res suas quas sonat accepta id quod significat intelligamus sit diffinitio a nota. Cum autem simplex verbum unde sit denominatum accipere cepimus ut argumentum quod a coniugato accipimus ut. m. tullius posuit diffinitionem tamen esse dicamus quod quid sit offendit quod proprius est diffinitionis. Ne sunt tres nunc a me posite principales diffinitiones substantiales: que a toto est partium enumeratione nota: ita ut illa que prior est sola vere diffinitio nuncupetur iste autem due nominis honore et honestate: quod id de quo queritur: quid sit offendit: non vere sed tamen diffinitiones esse dicent. Illuc ad illam que a toto est diffinitionem reuertamur quod ipsa in se recipere formas potest plurimas. Sed ex his eas que colligere potuimus partemur (Sunt etenim et alie fortasse) deinde rationes ac diuinas et exempla dicimus. Est igitur prima que grece. $\omicron\upsilon\sigma\iota\omega\lambda\eta\sigma$. latine substantialis appellari potest. Secunda est. $\epsilon\upsilon\rho\sigma\iota\omega\mu\alpha\pi\kappa\eta$. que sola notionem subiecit. Tertia. $\pi\omicron\iota\omicron\sigma\tau\eta\sigma$. que a qualitate nomen accipit. Quarta. $\upsilon\pi\omicron\upsilon\sigma\pi\alpha\phi\iota\kappa\eta$. que a. m. tullio descriptio nominatur. Quinta. $\kappa\alpha\tau\alpha\upsilon\pi\lambda\epsilon\zeta\iota\pi$. latine aduerbium possumus dicere. Sexta. $\kappa\alpha\tau\alpha\delta\iota\alpha\phi\omicron\rho\rho\alpha\upsilon$. latini de eodem et de altero nominant que diuinas dici potest: Septima est. $\kappa\alpha\tau\alpha\mu\epsilon\tau\alpha\phi\omicron\rho\rho\alpha\upsilon$. i. per translationem. Octaua est. $\kappa\alpha\tau\alpha\alpha\phi\alpha\iota\rho\epsilon\sigma\iota\upsilon\tau\omicron\upsilon\epsilon\upsilon\alpha\upsilon\tau\iota\omicron\upsilon$. i. per priuatiua huiusmodi. Nonna. $\kappa\alpha\tau\alpha\upsilon\pi\omicron\tau\upsilon\pi\omega\sigma\iota\pi$. i. per quadam imaginationem: Decima est. $\omega\sigma\tau\upsilon\pi\omicron\sigma$ latine veluti. Undecima est. $\kappa\alpha\tau\alpha\epsilon\rho\lambda\epsilon\zeta\iota\alpha\upsilon\pi\lambda\eta\rho\delta\iota\sigma\epsilon\kappa\tau\omicron\omicron\delta\omega\delta\upsilon\epsilon\rho\upsilon\sigma$. i. per indigentiam pleni ex eodem genere. Duodecima est. $\kappa\alpha\tau\alpha\epsilon\pi\alpha\iota\rho\rho\iota$. i. per laudes. Tertiadecima est. $\kappa\alpha\tau\alpha\alpha\rho\lambda\omicron\upsilon\iota\alpha\rho\iota$. i. iuxta rationem quam proportio dicitur. Quartadecima est. $\kappa\alpha\tau\alpha\tau\omicron\pi\rho\sigma\tau\iota$. hoc est id quod ad aliquid est. Quinta decima est.

decima est ἀριθμῶν. causam tribuens. De prima diffinitione plenius in superioribus sermo confectus est cum substantialis quae sit diffinitio quibusque partibus compleatur ostendimus. Secunda dicitur εὐδοκίμων quae notionem non proprio nomine sed communi possemus dicere. In omnibus. n. reliquis diffinitionibus notio rei proferatur si substantialis explicatio declarat. ut: hec quae secunda est hoc modo semper effinitur cum proposito eo quod diffiniendum est: neque dicto ei genere ubi in rei sensus ducitur audientem quod illud sit de quo queritur explicatur. Estque huic pene familiare res positae per supiecta notia diffinire ut si dicam homo est quod rationali conceptio et exercitio praestitit aialibus cunctis hic non quod quod ipsum sit dicitur: sed dicendo quid agat quasi quodam si gnio in notiam deuocauit. Alia sunt apud. m. tullium in rhetoricis multa ut honestum cause generis est: cui statim sine oratione nostra fauet auditoris animus. et item admirabile a quo alienatus est animus eorum qui audituri sunt. Sic reliqua cum in secundo libro adhibet diffinitiones in virtutibus declarandis. primum cum dicit quid sit ipsa virtus ponitur eius diffinitionem habitus nae modo: atque ratio consentaneus hic quoniam genus posuit ut habitum diceret substantialis diffinitio est. At cum dicit memoria est per quam animus repetit illa quae fuerant. Et ite intelligentia per quam illa respicit quae sunt ac pari modo prouidentia est per quam futurum aliquid prouidet: satis clarum est non substantialem istam diffinitionem: sed quemadmodum diximus eam quae εὐδοκίμων. grece dicitur cui rei notio non substantiali ratione precepta: sed actu res cognita perferat. Tertia diffinitionis est spes que. πείθεισος dicitur hec dicendo quod quale sit ostendit: et ut supra nunc proponemus exemplum: ut facile appareat de eodem uno plures diffinitiones fieri posse. hinc in primum substantialiter diffiniuimus. Deinde scilicet diffinitionis modo notionem eius expressimus. Nunc per tertiam diffinitionem quod hinc sit explicabimus. Nunc est ubi pietas ubi iustitia ubi equitas: continentia ubi rursus malicia versutia. ceteraque vitia versant: qui ingenio valet artibus pollet. et cognitionem rerum aut quod agere debeat diligit: aut aialiuersione quod inutile sit contemnit: repudiat: reicit. his qualitatibus expressus est hinc. non. n. vllum aliud aialibus motibus mentis. qualitate designantibus erigit vitia: sed solum hoc aial quod est hinc qualitatibus in mente positus et constitutus quasi quidam vel naturalis artifex vel vite gubernator implet. Nunc quidem tertia et secunda illa possunt videri quibusdam esse coes. nam sepe sufficit in qualibus hinc ad diffinitionem eius rei de qua queritur solum eius proprium nosari. ut si dicam hinc est quod ridet. hoc. n. proprium hinc neque vilius aialis est: quo dicitur taciturnitas aliis omnibus quibus hinc possit ostendi solo tamen sui proprio declaratus est. Et hoc Cicero de proprietate dicit genus esse diffinitionis quod notioni applicari potest: ut quibusdam vult. potest et huic diffinitioni quae qualitatibus sortita est nomen. Tamen quidam has duas inter se nullo sine discretas vnam esse potius censent: cum satis appareat illam nullis positis qualitatibus notionem ut supra docuimus posse compleri: hanc positis qualitatibus quod res sit tacito et eius proprio posse ostendere. Quartam nos diffinitionem. ὑποῦρα φικῆν diximus non numerum quasi proprium collocantes: sed instituto ordine ad faciliorem cognitionem vocabulum exhibita nunc notationi sociantes. non. n. quarta que est. ὑποῦρα φικῆν quae a nobis descriptio dicta est. quarta dicenda est. Sed quod ordo propositionis exegerat ideo nomen numeri collocauimus hoc loco. Namque quod quartus est Cicero de eodem

et de altero diffinitionem posuit et sic. ὑποῦρα φικῆν. Quinta constituit: sed nos omissa numerositate quid posita ratione docebitur et per exemplum: quae oratio non quid sit potius dicit. Sed adhibita circuitioe dictorum factorumque quid queque res sit descriptioe declarat. de scriptura ista dicitur esse diffinitio: ut cum queritur quod auarus sit: quod crudelis: quod luxuriosus et vniuersa auari luxuriosi crudelis nam describit. Que diffinitionis species dicitur exhortationis genere descriptio ut luxuriosus est victus non necessarii: sed sumptuosi et onerosi appetens: in delicias affluens in libidine prius. hec et alia diffiniunt luxuriosum. et descriptioe diffiniunt: hec diffinitio apta semper est oratori. huic. n. laus dicitur per circuitum tribuit per honestatem non ille aptior: et determinat sermo quod veluti familiaris est diffinitioni quam supra substantialiter esse precepimus. Idcirco multis in locis. m. tullius cum diffiniendum aliquid dicit non substantialiter precepit esse diffiniendum: sed potius describendum: et hoc nomine utitur ut cum queritur inquit. quid sit fur: et quod sit sacrilegus sua descriptioe monstrandum est. Quarta spes diffinitionis est quam κατὰ ἀντιλεξίον diximus latine aduerbium possumus dicere. hec vocem illam de qua queritur alio sermone designat vno ac singulari et quodam modo quod illud sit in vno verbo positus vno verbo alio declarat: ut conticescere tacere est. ite latus haurit apertum haurit. percutit. ite cum terminum dicimus finem aut populas interpretamur esse vastatas et orno cum vnius vbi re verbo manifestare alio declaramus. hec erit quinta de qua loquimur diffinitio. m. tullius hac usus est in topicis cum locum argumenti diffiniens dixit esse sedes ita locum nomine vno cuius rem querebat alia appellatione ad verbum posita per diffinitionem quid esset ostendit: sed de dicendo hoc greci κατὰ ἀντιλεξίον appellant ut ἀντιλεξίον ἡ δὲ ἀντιλεξίον Sexta. κατὰ διαφοράν: species diffinitionis est hanc nos per orationem dicimus. Scriptores vero artium de eodem et de altero noiant: ut cum queritur quod inter regem sit: et tyrannum adiecta oratione quid vterque sit diffinitur. et omnis quidem diffinitio sicuti docuimus supra non nisi appositis differentiis comprehensioque suo proprio quid sit de quo queritur exprimit. si tamen hoc idem videbitur esse modus iste de quo non loquimur: si quidem sola differentia cum posita fuerit inter duo de quibus queritur quid sit. vtrumque cognoscit. et. n. in superioribus sola queque definiunt in duo quasi cognita sed quadam inter se coione confusa adiecta differetia secernunt per quam quid sit vtrumque cognoscit ut rex est modestus et temperatus. Tyrannus vero crudelis. Ex hoc illud est teretium pudore ac liberalitate liberos retinere sati esse puto quod metu hic paret ac oris interest. Ite. m. tullius per gestio. Atque inter hanc vitam politam humanitate et illam immanem: nihil interest quamuis atque vis. Septima est κατὰ μεταφοράν. idest per translationem ut Cicero in topicis littus est quod fluctus eludit. Ite adolescentia est flos etatis senectus occasus etatis. hec varie tractari potest modo. n. ut moneat: modo ut designet: modo ut vituperet: aut laudet: ut moneat nobilitas est virtus maior apud posteriores sarcina. ut designet. Caput est arx corporis: ut vituperet. Diuitie sunt breuis vite longum viaticum: ut laudet. adolescentia flos etatis. his itaque et aliis modis perferri potest ista diffinitio in quo genere tamen illud cauendum est: longe sit petita translatio: aut turpis longe petita: ut turba reipublicae os est legum. Quod tullius per gestio rosio tempauit: quasi semper eterna nox esset inquit in quo et si sit quasi ut per similes

De diffinitionibus.

tudinē sit vt diffinitio. Accipi pōt tēpamentū accipi ens ex p̄tūla similitudinis. Turpis trāslatio fit duobus modis. cū honesta turpib⁹ definit⁹ aut turpia honestis: vt si q̄s patratiōē diffiniēs lachryas dicat veneris fatigate quē sudorē meli⁹ noīaret. Aut q̄tra aliq̄s dicat lachryme sūt doloris patratiō. huic vitio nec supior p̄tūla tēpamentū tribuit. Ergo magno pere istud vitare debem⁹. Octaua spēs diffinitio nis. Ἐξ ἀτακτοῦ περὶ τὸ ἔναρτιον. i. p̄ priuatiā p̄riū eius qd̄ diffinit⁹: vt bonū est qd̄ malū nō ē. hoc genere diffinitionis vt debemus cū p̄riū notū est. Nā hec duo cū ita intelligent vt alter sine altero eē nō possit: alterius cognitio q̄n fiet. nisi fuerit vtrūq̄ cōprehēsus. Cū igr̄ alter querit qd̄ sit: vtiq̄ hac diffinitione cōprehendi non pōt cū v̄ r̄umq̄ nescitur: q̄ se ita nāliter ligat: vt necessariā cognitionem sibi vnus cōprehēsiōne cōnectat. Periclitat̄ ergo talis diffinitio. vñ an p̄riū eius notū sit scire debem⁹ vt hoc sublato fiat ei⁹ cognitio qd̄ diffinit⁹. Quare melius sepe fit si querētes aliqd̄ qd̄ diffiniendū sit q̄tra riū ei⁹ diffiniamus: quo sublato illud qd̄ q̄rit̄ declarabimus: vt si bonū est qd̄ prodest cū honestate: id qd̄ tale nō est malū est. Licero in rhetoricis nepharie demōstrant̄ ea q̄ aliter ac debent̄ nec fieri nec p̄ bari p̄t. Nonamus. n. necessariū ⁊ nō necessariū p̄ria: vt oīa p̄ria hic nos ponere intelligas: quoz̄ sublatione id qd̄ querit̄ diffiniat̄. Ergo qd̄ non est necessariū ita diffiniri pōt q̄ aliter: ac dī: ⁊ fieri ⁊ p̄bari pōt hoc cū tollo necessariū diffinitionē p̄stituo. Ergo recte fieri pōt h̄mōi diffinitio: sed hoc mō quēadmodū docuit. Et hoc ē qd̄. m. tullius in p̄titionibus p̄cipit sepe ex p̄riū et diffiniendū. Sub hac diffinitione cadunt et notiones cū accīa tollunt: ⁊ alia q̄ diuersa sunt ⁊ cū p̄riū accītis vel consequentis accidētis tollitur vt si q̄s esse substantiā dicat: qd̄ neq̄ qualitas neq̄ quātitas: neq̄ reliqua accīa sit: cū oīa alia q̄ diuersa sunt tollunt: talis est diffinitio vt si q̄s hōsem diffiniens tollat oīa aīalia vel generaliter vt specialiter. Quo genere diffinitiois de⁹ diffiniri pōt Et. n. cū quid sit deus nullo mō scire possumus sublatione oīum existētū que greci. δὲ τὰ. appellāt cognitionē dei nobis circūscripta: ⁊ ablata notarū rerū cognitione supponit. Deus est neq̄ corpus neq̄ vllū elemētū neq̄ anima neq̄ mēs neq̄ sēsus neq̄ intellectus: neq̄ aliquid qd̄ ex his capi pōt bis ⁊ talibus sublatis qd̄ sit deus poterit diffiniri: magis si addas qd̄ ē diffiniri non pōt id deū esse. Contrariū accidētis vel cōsequētis cū tollit̄ talis ē diffinitio. Vigilare est vti sensibus: dormire est nō vti sensib⁹ nāliter p̄t videri h̄mōi diffinitiones cōuenire illi diffinitioni quā supra. εὐνοιοιοῖα πικρῶ. dixim⁹. Vt illa ex accidentib⁹ eius rei quā diffiniuim⁹ cōstat vel consequētibus. hec ex p̄riū: itaq̄ illa q̄. εὐνοιοιοῖα πικρῶ. est ex accidētibus fit ⁊ docet. m. tullius pisonem nō fuisse consulē ita. An vō reliquo tpe consulē te q̄ q̄s duxerit: q̄s tibi venienti in curiā assurerit quisq̄ cōsulentī r̄ndendū putauit. Atq̄ huius loci superior oratio: ⁊ cōsequēs in hac diffinitioe p̄sistit. Quā variis modis explicat eū non fuisse consulē docēs et per ea q̄ repugnāt cōsuli a dictis factis cognitio. a cōsequentibus sic diffinit. Consulē aīo esse opz̄ consilio fide. grauitate. vigilātia cura toto deniq̄ munere cōsulatus hucusq̄ a cōsequētibus. Oīa. n. consequētia sunt ex hoc qd̄ dicit munere cōsulatus. vñ. εὐνοιοιοῖα τικρῶ. hec erit diffinitio hoc aptius vt fiat dabo aliō

exemplū. m. tullius in eadez. Quid est aliud furere. quā nō cognoscere re hōes: nō cognoscere leges: nō senatū: nō ciuitatē: cruentare corpus suū. Ergo consequentia accīa colligere diffinitionis ē. εὐνοιοιοῖα πικρῶ. eius vero qd̄ diffiniēs p̄riū tollere hec est illa quā octauā supradixim⁹ diffinitio. Mona spēs diffinitionis est. κατὰ ὑποτύπωσιν. i. p̄ quādam imaginationē: vt enee est fili⁹ veneris: ⁊ anchise: hec sepe in indiuiduis versat̄ q̄ greci. ἀτομῶ. vocāt. De siderat̄ aut̄ ista diffinitio circa noīa q̄ oīonima sūt indiuidua duntaxat: vt aiar ⁊ oīeus: ⁊ thelamoni⁹. Item subuenit in eo genere dictionis vbi aliquē pudor aut metus est noīare. De videlz̄ inq̄. m. tullius sicariū illi describerēt de domo sua sic. At p̄ sudanio ita descripsisti ne ei⁹ necessariū n̄m cōpetitorē istū: ip̄s eius nūc studio: ⁊ gr̄a tota accusatio ista minuta ē in metu fuerat noīare. Ideo ergo descript⁹ ē. Itē p̄ cornelio maiestatis ip̄a sūt: legite vt legebatis hic intelligetis nulla tenuissima suspitiōe describi aut significari corneliū hec tñ de p̄riū noībus: alia illa sit quā. ὑποτύπωσιν. dixim⁹ supior diffinitio. Ergo a genere patria corpe: factis: dictis siue casibus: atq̄ ab aīo vnū illū quē nolumus diffinitiois genere declaramus. Decima spēs est. ὁμοτύπωσιν. hanc veluti dixim⁹ vt si querat̄ qd̄ sit aīal r̄ndeat vt hō sic Arist. dicit οἰοῦμαι ἴσθυσθαι ὁμοτύπωσιν. r̄. n. q̄stā subiectū declarat exemplū vt hoc ē propriū diffinitionis qd̄ sit illud qd̄ querit̄ declarare. Undecima spēs diffinitiois ē κατὰ τὰ εὐδα ταυτῶν ἀποδοτικῶν οὐνοιοῖα. i. p̄ indigentia pleni ex eodē genere: vt si querat̄ qd̄ sit quadrans r̄ndeat cui dodrans deest vt sit assis. Duodecima spēs diffinitionis est κατὰ τὰ ἐπιαινοῦ. i. per laudē vt. m. tullius p̄ cluentio lex est mēs ⁊ aīus ⁊ consiliū ⁊ sciētia ciuitatis: ⁊ nos quidē vt diffinitio nē oīderemus ita posuim⁹ exemplū. Nā hoc idem. m. tullius dicēs nō adhibita eodē diffinitiois simplr̄ collocauit. mens inq̄ ⁊ aīus ciuitatis ⁊ consiliū ⁊ sciētia posita ē in legib⁹ ⁊ vt nos supra docuim⁹ diffinitionē nihil aliud voluit q̄s ordines eē. Ergo diuerso mō. m. tullius p̄tulit qd̄ a nobis cōuersum ordōne sua forma diffinitiois accepit: ⁊ hoc lōge ab illo mō distat q̄ sit p̄ methaphorā nō. n. trāslatio ē cum lex mens dī ciuitatis: nec tñ gen⁹ est vt substantialis habeat. οὐσιώδης. consequēs. n. est vt ⁊ p̄ vitupationē: sed sine translatioe ponat̄ sic videri pōt a. m. tullio diffinitū. Seruitus est postremū maloz̄ non mō bello s̄ morte et repellēdū q̄s q̄s. n. ita sit exorsus pat̄ est: tranquilla libertas. S̄ inter pacē ⁊ seruitutē plurimū interest vt p̄ dīam diffinitio eē videat̄. tñ q̄ nō articulū illū breuiter quo distaret p̄tendit. Sed vnāquāq̄ re suo genere diffinitiois collationē magis qua distaret ostendit nō genere diffinitiois p̄ dīas. Erit igr̄ prior pacis diffinitio. εὐνοιοιοῖα κῆκα ἡ p̄tibus ei⁹ rei quā diffiniebat. Idē ē tranquilla libertas hec scda magis p̄ vitupationē nō. n. aut p̄sequēs ei⁹ ē: aut aliqd̄ hoz̄ q̄. εὐνοιοιοῖα τικρῶ. diffinitioi dedit̄ mus s̄ sola vitupatio est q̄ seruitutē maloz̄ oīum dicit eē postremū. Nec accipit̄ rursus malū quasi gen⁹ ad seruitutē. nā malū q̄litas est seruitus ad aliqd̄. vñ cū diuersē sint res malū gen⁹ esse nō pōt ad seruitutē. Jure igr̄ p̄ vituperationē facta dī seruitutis sup̄proposita diffinitio. Tertiadecima spēs diffinitiois ē κατὰ τὰ πικρῶ. i. iuxta rōnem q̄ proportio dī. Lūz aliqd̄ qd̄ disputari licet cū altero id eē dī qd̄ illud ē alterz̄ p̄ rōnem similitudinis: sed hoc cōtingit cum maioris

maioris rei nomine res diffinitur interior: et quod hoc addit quod sit inferior. greci sic diffiniunt ἀὐτῶν ἑστὶν ἡ ἀκρότατος ἡ δὲ μῖνος μῦθος. Cicero hac usus est sic qui plurimum tribuunt edicto propter edictum legem aiam dicunt esse. Quartadecima species est diffinitionis. κατὰ τὸ πρῶτον. i. ad aliquid: ut propter est cui est filius. Cicero in rhetoricis. Sic genus est quod plures partes amplectitur. Item pars est quae subest generi. Quinta decima species est. αὐτῶν ἑστὶν. latini huius rei rationes vocant ut dies est sol supra terras. Illos sol sub terris: ut .n. aut dies aut nox sit causa est. aut supra terras sol: aut sub terris. Sunt et alie fortasse species diffinitionis vix si quis inuenerit adiciat ad nomen. modo illud diligenter attendat ne forte hanc alicui species illud quod inuenerit possit adiungi. Nec nos rursus frustra aliquid existimet tot species sepasse quod possunt sibi aliquid conuenire. Confidat ratione. n. pleni? comodata oēs inter se magno certet discrimine sepatas. teneat modo quod supra sepe prope sola ut supra illam appellari diffinitiones quae a genere exordium sumens ad proprium rei: quae diffinitur separando per diuisas: quae cōia poterant esse descendit. Nunc iam de vitis diffinitionis ut promissum est explicem. Diffinitio substantialis quam primam docuimus quam solam diximus diffinitionem duo vitia recipit principalia. Si ea oratio quae diffinit aut amplius cōpleta fuerit: aut minus quam res plena sit declarauit. Opus. n. ut oratio diffinitiva ita componatur ad nomen cuius res definit ut parum potestiam exprimit atque ipsius vocabulum praestet quersimque nomen et diffinitio: seiniue collata declaratur. Ut si quis quid homo est recte respondeat aial terrenum: rationale: mortale: bipes: risus capax: hoc rursus si quersas homo sit optima declaratio. Querenti. n. quid est aial terrenum: rationale mortale: bipes risus capax: fiat recta responsio: homo est. At si ita diffinitas homo est substantia aiala sensibilis. est quod declaratio hōis. Nam haec oia homo est. verum si quersas non valebit. Non. n. substantia aiala sensibilis homo tantum est. peccat igitur diffinitio per abundantiam quam amplius continet quam querebat. Et oino peccat diffinitio quae genus ponit quod ultra se est: dicimus. n. quod supra est genus magis declarat. Item peccat minus quatinus quam necesse est ut cupiditas est aliena appetendi desiderium quod si minus quersum non manet: quatinus cōprehensum diffinitione quae res nois postulabat. Late. n. cupiditas pro: nec sola auaritia est. ergo uiciosa est diffinitio minus propleta quam querebat. Ac si diceret cupiditas est auaritia quae si exemplum daret et auditori transmitteret in totum quod cupiditas est similitudinis propositio est illa diffinitione species quam decimam collocauimus. ὡς τὸ ὑπὸ οὐρανῷ. Nunc non ad totum transiit per exemplum sed quasi totum quatinus multa a toto pretereundo peccauit: vix non poterat fieri ad nomen et diffinitione quersio: haec duo vitia si vitent integra diffinitio est neque haec sola quae substantialis est: sed et reliquae species. Nunc haec de vitis. Cicero cum in rhetoricis tria esse vitia docuit. mala igitur diffinitio fit: cum aut cōia describit hoc modo. sediciosus est is qui malus est atque iustus civis. Nam hoc non magis sediciosus: quam ambitiosus: quam calumniatoris: quam alicuius hōis improbi vim describit hanc diffinitionem diximus abundantiam esse vitiosam. Aliud vitium adiungit ita ut falsus quiddam dicit hoc pacto: sapientia est pecunie quatenus intelligetia. hoc vitium cicero adiecit propter illa duo quae dixi. Tertium. n. ipse posuit quod a nobis secundum est constitutum. Ita. n. ait ut aliquid non graue nec magnum quatinus sit. Stulticia est imminere cupiditas glorie. hoc ideo peccat quatinus minus cōprehendit quod sic exprimit. m. tullius. Est haec quiddam stultitia: sed ex

parte quadam non ex oī genere diffinita. Propter haec idem. m. tullius in secundo i betozicorum adiecit duo vitia: si aut turpis sit aut inutilis diffinitio. id autem (ut ipse ait) ex honestatis et utilitatis partibus approbat. Ac de turpi diffinitione nos in superioribus diximus cum diffinitione per translationem tractaremus. sed illud vitium in verbo esse fieri autem potest. ut ois oratio inbonesta contineat: ut inutilis cōprehendat. In philippicis. m. tullius in oratione prima docebat ab Antonio cesaris acta subuerti et id denegabat Antoni. Attulit uterque diffinitionem: ut ostenderet quod sit actus eius qui togatus cum potestate in ciuitate versetur. Docui in superioribus asserere diffinitionis partes esse quattuor: primam esse diffinitionem: secundam approbationem diffinitionis. Tertiam deductionem diffinitionis ad spem. Quartam destructionem diffinitionis aduersae partis. Cicero actus eius qui sit in republica. diffinit. Leges esse Antoni chirographa. Ergo sua oratione cicero et diffinit et approbat: et deducit ad spem: et destruit diffinitionem aduersae partis. Diffinitio est haec et quidem quae proprie dici possit actus eius qui togatus in republica. cum potestate et impio versatus sit: quae lex: deinde subiungit eius diffinitionis approbatio. Quare acta grece hi leges semper pro me proferent. Quae re ille cornelie: quod de in populi terris consulatus in quibus actis consistit nepe in legibus haec probatio est. Deinde adiungit deductionem diffinitionis ad spem a cesare ipso si queres quod nam egisset in urbe et in toga leges multas responderet se: et proclaras tulisse. Sequitur reprehensio diffinitionis aduersae partis eaque sit bipartita: aut. n. ex illis oibus vitis aliquid in ea reprehensione concludit: aut concessio quod aduersarii dicunt per cōparationem magis hoc esse quod nos dici mus approbam? hic utrumque. m. tullius facit. Nam et de vitis illa ponit ut falsas diffinitionem doceat et turpem et inutilem. Ac deinde concedens magis suam cōfirmet diffinitionem dicatque potiorē falsas diffinitionem sic Cicero probat excutiendo quod consequens sit. bis. n. probatur falsa diffinitio si suum proprium non habeat: si magis contra rium habeat si consequens suum non teneat: si aliter dicta sit atque in vulgi est opinio. Haec ergo quatinus querit quod sit actus togati ciuis in republica. cum potestate degentis. Dictumque est nihil aliud esse quam leges. aduertendum quod antonius dixerat chirographa esse consequentia diligenter aduertens falsas docet diffinitionem sic is quod est in potestate est in republica. cum egerit aliquid actum mutare non potest hoc cōpetit legi: ut cum lata sit nunquam a latore mutetur. At vero chirographa quatinus domesticus actus est hanc consequentiam habet: et ut mutent et sepe non proferent. Ergo. m. tullius ita reprehendit chirographa actum non esse. quatinus consequentes non habent actus dicens. Chirographa vero aut mutaret: aut non daret: aut si dedisset non istas res in actis suis diceret: sed quatinus per concessionem reprehendit: sed ea ipsa concedo. ac quibusdam est in rebus conuenio in maximis vero rebus id est in legibus acta. Cesaris dissolui ferendum non puto. Adiungit post haec reprehensionem similit duplicem vnam ex vitis ut et turpem diffinitionem dicat et inutilem. Deinde concedat conclusionem ex cōparatione suam potiorē in sorte: si quid me morte causa retulit in libellum id numerabit in actis. Et quis iniquum et inutile sit defendit. equitas virtus est. Virtus aut ipsa honestas: ergo iniquitas turpis est. Quia turpitudine contraria est honesto. Sic igitur turpem et inutilem ipsis verbis reprehendit diffinitiones. Deinde adiecit postremum illud per concessionem quod ad populū centuriatis comitiis tulit id in actis. Cesaris non habebitur. haec acuto quoque satis esse duri.